

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КЗВО «ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ
ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

**Збірник тез доповідей
Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції**

23 листопада 2021 року

м. Одеса

*Рекомендовано до друку Вченою радою КЗВО «Одеська академія
неперервної освіти Одеської обласної ради»
(протокол №7 від 23 листопада 2021 року)*

Координаційна рада конференції:

Задорожна Л. К. - ректор КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», кандидат філософських наук

Кузнєцова О. В. - завідувач кафедри дошкільної і початкової освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», кандидат психологічних наук, доцент

Левчишена О. М. - проректор з науково-педагогічної та методичної діяльності КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», кандидат історичних наук

Паламарчук І. В. - завідувач науково-методичної лабораторії дошкільної освіти кафедри дошкільної і початкової освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Ягоднікова В. В. - проректор з науково-педагогічної та інноваційної діяльності КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради», доктор педагогічних наук, професор

Матеріали конференції публікуються за оригіналом рукопису, за достовірність і точність фактів, цитат, власних імен, статистичних даних та інших відомостей повну відповідальність несуть їх автори.

Педагогіка партнерства в умовах модернізації
П24 дошкільної освіти: теорія та практика: збірник тез
Всеукраїнської науко-практичної онлайн конференції
(23 листопада 2021 р., м.Одеса). – Умань : Візаві, 2021. – 204 с.

У збірник увійшли тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції «Педагогіка партнерства в умовах модернізації дошкільної освіти: теорія та практика» з проблеми розвитку теорії і практики педагогіки партнерства у дошкільній освіті в умовах впровадження нового Базового компоненту. Для керівників, науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів вищої, післядипломної педагогічної та фахової передвищої освіти, студентів, аспірантів, докторантів і всіх зацікавлених осіб.

ЗМІСТ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА: КОНТЕКСТИ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Березовська Л. І. Партнерська взаємодія в системі дошкільної освіти	8
Гриньова М. В. Виховання емпатії як лідерської якості особистості	13
Косенчук О. Г. Шкала ECERS-3 у реалізації педагогіки партнерства в закладах дошкільної освіти	19
Кузнєцова О. В. Роль адаптивності вихователя у регуляції партнерської взаємодії учасників освітнього процесу	24
Папач О. І., Арламенко Л. О. Партнерська педагогічна взаємодія та розвиток креативності: постановка проблеми	29
Пустовалова С. В. Сучасні підходи до організації методичної роботи у закладі дошкільної освіти	32
Рищак Н. І., Богдан Я. В. Індивідуально-типові характеристики педагогічного спілкування.....	37
Ягоднікова В. В., Реуца В. В. Ціннісні орієнтації особистості як педагогічна проблема.....	42
Ягоднікова В. В., Сільченко І. М. Інноваційна компетентність педагога: теоретичний аналіз.....	47

СУЧАСНІ ВИМІРИ
СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДИТИНИ В СІМ'Ї ТА ЗАКЛАДАХ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Власова Л. В., Арсеній Н. М. Співпраця вихователя та асистента вихователя у інклюзивній групі закладу дошкільної освіти	51
Воронова С. В., Данілов М. В. Використання цифрових технологій як напрямок модернізації сучасної освіти	59
Оборіна Т. В. Співпраця ЗДО та батьків у духовно-моральному вихованні дошкільників	63
Папач О. І., Літянська О. С. Формування толерантності у дітей в умовах інклюзивного навчання	68
Паламарчук І. В. Розвиток соціальної компетентності дошкільника на основі активізації емоційного переживання в процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії з дорослим	73
Сазонова А. В. Формування ціннісних орієнтацій у процесі економічного виховання сучасних дошкільників	77
Папач О. І., Кокколова В. В. Вивчення та виховання ціннісних орієнтирів у дітей	81
Ягоднікова В. В., Галкіна Н. С. Національно-патріотичне виховання особистості у сучасному закладі освіти засобами інноваційних технологій.....	84

ПЕДАГОГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАСТУПНОСТІ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Аксьонова В.В. Наступність у формуванні природничо-екологічної компетентності у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку	88
Беженар І. І. Порівняльний аналіз уявлень вихователів ЗДО та вчителів початкової школи про компетентності сучасного педагога	93
Веріс Д. В. Підготовка директора ЗЗСО до організації та мотивації вчителів початкової школи до роботи з використанням інструментів дистанційного навчання	98
Вознюк А. Д. Виховання особистості молодшого школяра в умовах сьогодення	102
Гаєвець Я. С. Наступність між дошкільною та початковою освітою: нормативно-правовий аспект	105
Гарачук Т. В., Червонюк В. П. Діагностика готовності до управління освітнім процесом в умовах автономії ЗДО	112
Кінєшева А. Ю. Дидактичний потенціал цифрових технологій та перспективи їх використання у підготовці дітей до навчання у Новій українській школі	118
Коваленко Н.В. Перспективність і наступність дошкільної та початкової освіти у мистецько-творчій діяльності дитини в	

умовах впровадження Концепції «Нова українська школа» ...	123
Яблонська Т. М., Вознюк А. Д. Використання мовного портфоліо як ефективного засобу рефлексії в процесі навчання іноземної мови в початковій школі	128

РОЗВИТОК ПСИХОЛОГО-ФАСИЛІТАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Гуменникова Т. Р. Використання потенційних можливостей соціальних мереж як шлях до психолого-фасилітативного супроводу «кібервихователів» та «кібербатьків».....	133
Дешко В. О. Актуальність супроводу професійного становлення молодого педагога в умовах сучасної освіти	140
Кузнєцова О. В., Кліновська Т. С. Розвиток конфліктологічної компетентності майбутнього педагога в процесі професійної підготовки	146
Лєскова А. А. Психологічні аспекти фасилітативної компетентності сучасного педагога	151
Кузнєцова О. В., Ростя А. В. Професійні команди закладу освіти: особливості функціонування та етапи розвитку	158
Костенко Р. В., Богаченко М. В. Формування лідерських якостей керівника закладу загальної середньої освіти як менеджера сучасної освіти	163

Лютко О. М. Оцінювання діяльності педагогів ЗДО: вимоги і критерії	170
Просенюк А. І. Інтерактивні педагогічні технології у процесі підготовки вихователів закладів дошкільної освіти до співпраці з родинами	174
Сирицька Г.А., Коршунова К.А. Формування компетентності педагогічного партнерства у майбутніх фахівців дошкільної освіти	178
Скрипник В. В. Розвиток цифрової грамотності як пріоритет професіоналізації вихователя закладу дошкільної освіти	182
Трофименко О. А. Педагогічна фасилітація навчання дорослих в умовах закладу післядипломної педагогічної освіти.....	187
Кузнєцова Н. В., Остапенко Ю. А. Компетентності асистента вчителя в інклюзивному класі	192
Ягоднікова В. В., Магденко К. Ю. Професійне зростання педагога в системі методичної роботи закладу освіти.....	197
 Рішення Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогіка партнерства в умовах модернізації дошкільної освіти: теорія та практика»	 200

[https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro novu redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20odoshkilnoyi%20osvity.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20odoshkilnoyi%20osvity.pdf)

6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

Гриньова Марія Василівна,

здобувач освіти ступеня доктора філософії, методист науково-методичної лабораторії соціального партнерства та міжнародної діяльності кафедри освітньої політики КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

ВИХОВАННЯ ЕМПАТІЇ ЯК ЛІДЕРСЬКОЇ ЯКОСТІ ОСОБИСТОСТІ

За класифікацією VIA Character, що стала результатом міжнародного дослідницького проєкту з вивчення рис характеру в усі часи, лідерство є однією із сил характеру та чеснот, яка необхідна людині для успішного, щасливого й сповненого сенсом життя [1]. Також слід відмітити, що експертні висновки Всесвітнього економічного форуму 2020 року, узагальнені у звіті «Майбутнє робочих місць 2020», вперше серед навичок, які потрібні будуть у близькому майбутньому для роботи, виокремлюють такі навички взаємодії з іншими, як лідерство та соціальний вплив [2]. Це знову оживило дискурс у науці, освіті та суспільстві стосовно того, якою має бути соціальна мета освіти, та акцентувало увагу на потребі виховання лідерських якостей особистості.

Слід відмітити, що наразі у науковій спільноті немає єдності розуміння стосовно того, що таке лідерство, хто такий лідер і які якості варто відносити до лідерських. Так, В. Ягоднікова, досліджуючи питання формування лідерських якостей старшокласників в особистісно орієнтованому процесі загальноосвітньої школи, лідерські якості визначає як риси особистості, які забезпечують ефективне лідерство. До таких рис дослідниця відносить індивідуально-особистісні та соціально-психологічні особливості особистості, що впливають на групу і приводять до досягнення мети [3, с. 5].

Розглядаючи лідерство як «здатність заохочувати групу, до якої ти належиш, досягати спільних результатів, і при цьому підтримувати з групою гарні стосунки» [1] та зважаючи на те, що організація групових активностей та участь у них передбачає міжособистісну взаємодію, нашу увагу привернула емпатія.

За результатами порівняльного дослідження поглядів вчених на лідерські якості як складові структури особистості лідера, проведеного О. Олесюк, можна стверджувати, що співпереживання як лідерська якість особистості визначається багатьма вченими, однак у різних формулюваннях: чутливість (А. Маурі), сердечність (Дж. Адаір), емпатія (Д. Гоулман), соціальна пильність (С. Заккаро) [4, с. 376].

Враховуючи те, що більшість сучасних концепцій та теорій лідерства мають емоційне підґрунтя, у нашому дослідженні ми розглянемо емпатію як лідерську якість особистості з позиції концепції емоційного лідерства та обґрунтуємо роль педагогіки партнерства у її вихованні.

Міжнародно відомі експерти у галузі соціальної психології П. Саловей та Р. Стерберг, розмірковуючи над тим, що може допомогти людині досягнути успіху у житті, наголосили на вагомій ролі «особистісного» або емоційного інтелекту [5, с. 92]. Так, П. Саловей у партнерстві з Дж. Маєром, запропонувавши розгорнуте визначення емоційного інтелекту, серед п'яти категорій здібностей,

що лежать в його основі, виокремили емпатію, тобто вміння розпізнавати емоції інших людей [5, с. 92-93].

Слід відмітити, що Д. Гоулман, міжнародно відомий психолог та дослідник емоційного інтелекту, а також один із засновників концепції емоційного лідерства, наголошує на тому, що емпатія, в основі якої лежить емоційне самоусвідомлення, є однією із найважливіших навичок роботи з людьми [5, с. 93]. Вчений обґрунтовує це тим, що «люди, у яких почуття емпатії розвинене краще, є чутливими навіть до найменших соціальних сигналів, які вказують, чого хочуть або потребують інші» [5, с. 93], і стверджує, що емпатія допомагає «досягти успіху у професіях, пов'язаних з турботою про інших – викладанні, торгівлі чи менеджменті» [5, с.94].

У своїй праці «Емоційний інтелект» Д. Гоулман, розкриваючи джерела появи емпатії, соціальні наслідки емоційної глухоти та зв'язки емпатії з турботою, альтруїзмом, співчуттям та демократією, наголошує на тому, що емпатія ґрунтується на самосвідомості: чим глибше людина усвідомлює власні потреби, тим краще їй вдається читати почуття інших людей [5, с. 180]. Особливу увагу дослідник акцентує на тому, що «здатність думати не тільки про себе і свої потреби приносить неабияку користь усьому суспільству і готує ґрунт для емпатії, вміння по-справжньому слухати і приймати точку зору іншої людини» [5, с. 486]. На думку вченого, погляд на ситуацію з позиції іншої людини, допомагаючи зламати стереотипи й упередження, привчає до толерантності й прийняття багатоманіття, а, отже, є необхідною умовою для життя людей у взаємній повазі і створення можливостей для суспільного діалогу [5, с. 486].

Фокусуючись на емоційному інтелекті лідера, Д. Гоулман у співпраці з Р. Бояцісом та Е. Маккі узагальнили перелік лідерських якостей, серед яких у групі соціальних навичок на перше місце поставили емпатію [6, с. 56]. Так, у праці «Емоційний інтелект лідера» дослідники розглядають емпатію (співпереживання) як «відчуття емоцій інших, розуміння їхніх поглядів й активну зацікавленість тим, що когось непокоїть» [6, с. 56]. Наголошуючи на тому, що «співпереживання дає лідерові змогу ладнати з людьми

різного виховання і культур», вчені зазначають, що лідер з розвиненою емпатією володіє вмінням налаштовуватися на широкий спектр емоційних сигналів і тим самим відчуває замовчані наявні емоції людей або груп [6, с. 259].

З огляду на вищезазначене, актуальним постає питання виховання цієї лідерської якості особистості. Дотримуючись позиції, що лідери можуть і мають розвивати власний емоційний інтелект, тобто уміння управляти собою та іншими, Д. Гоулман, Р. Бояціс та Е. Маккі стверджують, що «існує генетичний компонент, який відповідає за емоційний інтелект, але важливе й виховання» [6, с.114]. Тобто людина, не зважаючи на те, з яким рівнем емпатії народжується, може навчитися співпереживанню, зокрема усвідомлено розвиваючи у собі цю якість.

У цьому контексті особливу увагу привертає роль виховного процесу закладів дошкільної та загальної середньої освіти щодо створення сприятливих педагогічних умов для формування емоційної грамотності здобувачів освіти, яка, на думку Д. Гоулмана, є невід'ємною складовою морального розвитку, виховання характеру і громадянської свідомості [5, с. 486].

Так, за результатами дослідження теоретичних та практичних аспектів формування інноваційної спрямованості виховного процесу загальної школи В. Ягоднікова виховний процес пропонує розглядати як «цілеспрямовану педагогічну взаємодію, в ході якої здійснюється закономірна, послідовна, неперервна зміна моментів розвитку взаємодіючих суб'єктів» [7, с. 307], а серед підходів, які складають методологічну основу сучасного виховання, визначає такі:

– особистісно-діяльнісний підхід (передбачає організацію та здійснення виховного процесу як активно суб'єктивної, особистісно значущої діяльності суб'єктів виховання з орієнтацією на особистість здобувача освіти, його мотивів, потреб, цілей, здібностей та різнопланових особливостей);

– аксіологічний підхід (передбачає інтеріоризацію суспільних цінностей, тобто перетворення їх у систему особистісних цінностей);

– компетентнісний підхід (передбачає набуття необхідних особистісних якостей для використання набутих особистістю знань і умінь у відповідній практико-орієнтованій поведінці);

– системний підхід (передбачає розгляд виховного процесу як складної системи, компоненти якої взаємодіють і зумовлюють цілісність означеного процесу в його постійному розвитку і саморозвитку) [7, с. 307].

На нашу думку, реалізація цих підходів у виховній практиці закладів дошкільної та загальної середньої освіти якнайкраще сприятиме набуттю здобувачами освіти необхідних емоційних та соціальних вмінь і навичок, а отже, вихованню лідерських якостей особистості, зокрема і емпатії.

Узагальнюючи, можемо стверджувати, що в контексті розуміння емпатії як лідерської якості особистості та, відповідно, існування потреби у переосмисленні підходів до здійснення виховного процесу задля виховання цієї якості, актуалізується роль інтеграції педагогіки партнерства у виховний процес закладів дошкільної та загальної середньої освіти. Адже саме педагогіка партнерства, в основі якої спілкування, взаємодія та партнерство між усіма учасниками освітнього процесу [8, с. 14], є не лише засобом реалізації принципів, які складають методологічну основу виховання у сучасному його розумінні, а й володіє потужними можливостями у вихованні здатності до емпатії як однієї з необхідних умов ефективного застосування лідером власного емоційного інтелекту.

Список використаних джерел

1. The 24 Character Strengths. Сайт організації «VIA INSTITUTE ON CHARACTER» [Електронний ресурс]. URL : <https://www.viacharacter.org/character-strengths> (дата звернення: 15.11.2021).

2. The Future of Jobs. Report 2020. October 2020. World Economic Forum. URL : http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf (дата звернення: 15.11.2021).

3. Ягоднікова В. Виховання лідерів. *Виховна робота в школі*. 2009, №10. С. 2-36.

4. Олексюк О. Лідерські риси та якості як складові структури особистості лідера. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 2017, № 4. С. 372-380.

5. Гоулман Д. Емоційний інтелект. Х: Віват, 2018. 512 с.

6. Гоулман Д., Бояціс Р., Маккі Е. Емоційний інтелект лідера. К.: Наш формат, 2020. 288 с.

7. Ягоднікова В. Виховання як базовий теоретико-методологічний конструкт педагогіки і освіти. *Педагогічна наука і освіта у сучасному вимірі: проблеми і перспективи розвитку: Матеріали III Всеукраїнської наук.-практ. конф. 14 травня 2021 р. / за заг. ред. В. В. Ягоднікової*. Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2021. – с. 303-309.

8. Концепція Нової української школи: концептуальні засади реформування середньої школи. Ухвалена рішенням колегії МОН 27.10.2016. URL :

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola -compressed.pdf> (дата звернення: 15.11.2021).